

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BIERKOWICE

2. Czas powstania

XIV w. - poł. XVIII w. - II poł. XIX w.

3. Miejscowość

BIERKOWICE

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

UKŁAD RURALISTYCZNY

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **KŁODZKO**

6. Współrzędne geograficzne

50° 28' 26.576" N 16° 36' 8.171" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

5

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Birkowicz, Birkowic, Bircuwicz, Bircowicz, Byrkewicz, Birckwicz, Pirkewitz, Birkewicz, Birgwicz, Burkwitz, Pirkwiz, Birgwitz

HISTORIA: Pierwsze wzmianki pochodzą z połowy XIV w. Osada została zniszczona w trakcie wojen husyckich. Od 1443 r. wieś należała do rodu Haugwitzów (właściciele pobliskich Piszkowic) i najprawdopodobniej mieszkali tu jedynie kolejni dzierżawcy. Zgodnie ze źródłami, w 1631 r. wieś zamieszkiwało 11 gospodarzy. Od XVIII w. Bierkowicach istniał dwór wraz z folwarkiem, a około 1765 r. osadę zamieszkiwało 9 kmieci oraz 17 zagrodników. Wieś dobrze się rozwijała – ok. 1782 r. stało tu 50 domów (w tym 2 folwarki i młyn wodny), które zamieszkiwało 9 kmieci oraz 38 zagrodników i chałupników. Pomimo położeniu w niedalekiej odległości od Kłodzka oraz usytuowaniu wsi przy ruchliwym trakcie, przez wieki głównym zajęciem mieszkańców było rolnictwo. Spory rozwój notuje się również dzięki poprowadzeniu przez wieś linii kolejowej (Kłodzko-Wałbrzych). Po 1945 r. wieś zachowała swój rolniczy charakter. Bierkowice zachowały w bardzo dobrym stanie historycznie ukształtowany układ ruralistyczny (tj. łańcuchówka (która być może powstała na bazie wcześniejszej owalnicy) z jedną główną odnogą w kierunku północnym) wraz z przebiegiem dróg wiejskich.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

02 sierpnia 2024 r.

Jędrzej Sochocki-Musiał

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ**Nr 1**

1. Miejscowość	BIERKOWICE	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI BIERKOWICE	6. Zawartość załącznika ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
2. Gmina	KŁODZKO		
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- a) zatracenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- b) przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
- c) utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów mieszkalnych
- d) nadmierne zwiększanie intensywności zabudowy, lokowanie nowych obiektów w miejscach historycznie nieuzasadnionych

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- a) rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- b) przeprowadzenie prac remontowych w obrębie zespołu pałacowo-parkowo – folwarcznego z poszanowaniem jego wartości historycznych, artystycznych i naukowych
- c) budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- d) prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- e) prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

- Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., *Ziemia Kłodzka*, Pruszków 2018.
Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen *Schlesien*, Berlin 2005.
Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Kögler J., *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, Glatz 1841.
Perzyński M., *Gminy wiejskiej Kłodzko skarby i osobliwości. Przewodnik dla dociekliwych*, Wrocław 2006.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nisy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Glatz 5565, ok. 1930 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

2 sierpnia 2024 r.
Jędrzej Sochocki-Musiał